

[opis]

Antropogeniczne zmiany środowiska przyrodniczego Ziemi Antropogeniczne zmiany środowiska przyrodniczego Ziemi to syntetyczne ujęcie całokształtu problemów związanych z wpływem działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Ziemi w aspektach: przestrzennym i czasowym (lokalnym, regionalnym i globalnym oraz trwałym i przejściowym). Autor wskazuje związki i zależności, jakie występują między działalnością człowieka, a stanem środowiska przyrodniczego oraz przemianami zachodzącymi w środowisku przyrodniczym i ich tendencji uwarunkowanych antropopresją, ilustrowanych licznymi przykładami. Zasadniczą część opracowania to analiza przyczyn i skutków działalności człowieka w poszczególnych komponentach środowiska przyrodniczego Ziemi (litosferze, pedosferze, atmosferze, hydrosferze, biosferze i antroposferze), na tle funkcji, jakie pełnią one w kompleksie środowiska oraz roli i znaczeniu w życiu człowieka. Podsumowaniem rozdziałów traktujących o geosferach w warunkach antropopresji są modele przedstawiające specyfikę obiegu zanieczyszczeń, przyczyny i skutki antropopresji oraz konsekwencje tych zmian dla środowiska i człowieka. Ze względu na interdyscyplinarność tematyki publikacja jest przeznaczona dla szerokiego kręgu odbiorców: studenci i wykładowcy kierunków przyrodniczych wyższych uczelni takich, jak: geografia, geologia, ochrona środowiska na uniwersytetach, kierunki pokrewne na uniwersytetach rolniczych i uczelniach technicznych, w których prowadzi się zajęcia traktujące o ochronie i przemianach środowiska przyrodniczego wskutek antropopresji, nauczyciele geografii i uczniowie klas maturalnych w szkołach średnich, pracownicy instytucji zajmujących się badaniem i monitorowaniem stanu środowiska.

[spis]

Wprowadzenie 9

1. Zagadnienia ogólne 13

Środowisko przyrodnicze Ziemi 14

 Powstanie i ewolucja 16

 Struktura i funkcjonowanie 19

Zasoby środowiska przyrodniczego Ziemi. Podział i ogólna charakterystyka 24

Antropopresja. Znaczenie terminu i charakterystyczne cechy tego zjawiska 28

Podstawowe pojęcia związane z antropopresją 32

Rys historyczny antropopresji 37

Krajobraz w warunkach antropopresji 45

Współczesny stan i charakter antropogenicznych zmian w środowisku przyrodniczym Ziemi. Ogólny zarys problemu 52

2. Litosfera w warunkach antropopresji 61

Charakterystyka ogólna litosfery 62

Antropogeniczne zmiany w litosferze 66

Antropopresja w litosferze na ziemiach polskich 99

Górnictwo i zmiany w litosferze – podsumowanie 111

Antropogeniczne przeobrażenia powierzchni Ziemi 113

Historia antropogenicznego przekształcenia powierzchni Ziemi 113

Rola rzeźby terenu w migracji zanieczyszczeń 131

Podsumowanie. Model antropogenicznych zmian w litosferze 132

3. Pedosfera w warunkach antropopresji 135

Pedosfera 136

Gleba i jej znaczenie w środowisku i życiu człowieka 136

Antropogeniczne przeobrażenia gleb 143

Przeobrażenia gleb typu geomechanicznego 147

Przeobrażenia gleb typu hydrologicznego 149

Degradacja fizyczna gleb 152

Wodna erozja gleb 154

Erozja eoliczna (wietrzna) gleb 164

Degradacja biologiczna gleb. Zmęczenie gleby 172

Degradacja chemiczna gleb 172

Zakwaszenie (acydyfikacja) gleb 173

Alkalizacja gleb 177

Zasolenie (salinizacja) gleb 178

Zanieczyszczenie gleb 184

Rola gleb w obiegu zanieczyszczeń 198

Gleby antropogeniczne 199

Podsumowanie. Model antropogenicznych przemian pedosfery 202

4. Atmosfera w warunkach antropopresji 205

Skład, budowa, funkcjonowanie i charakterystyczne cechy atmosfery ziemskiej, ze szczególnym uwzględnieniem troposfery 206

Troposfera 212

Wpływ człowieka na atmosferę i klimat w aspektach lokalnym, regionalnym i globalnym 218

Wpływ człowieka na atmosferę w ujęciu historycznym 219

Zanieczyszczenie powietrza 223

Uwarunkowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu 240

Sfery działalności człowieka jako źródło zanieczyszczenia atmosfery 249

Niekorzystne zjawiska związane z zanieczyszczeniem atmosfery 260

Podsumowanie. Atmosfera w warunkach antropopresji 303

5. Hydrosfera w warunkach antropopresji 305

Ogólna charakterystyka hydrosfery 306

Rola hydrosfery w obiegu zanieczyszczeń 313

Rola i znaczenie wody w środowisku i życiu człowieka 313

Zróżnicowanie, zasoby i wykorzystywanie wód na Ziemi 319

Antropogeniczne zmiany stosunków wodnych na Ziemi 326

Zanieczyszczenie wód – problem regionalny, czy już globalny? 326

Antropogeniczne zmiany zasobów wodnych Ziemi 336

Antropogeniczne przeobrażenia rzek 345

Antropogeniczne przeobrażenia jezior 368

Antropogeniczne przeobrażenia obszarów wodno-błotnych 380

Zbiorniki wodne 382

Antropogeniczne przeobrażenia wód morskich i oceanicznych 385

Antropogeniczne przeobrażenia wód podziemnych 404

Ochrona wód – zagadnienia wybrane 412

Podsumowanie. Model antropogenicznych przeobrażeń hydrosfery 429

6. Biosfera w warunkach antropopresji 437

Charakterystyczne cechy, struktura i funkcjonowanie biosfery 438

Antropogeniczne przeobrażenia biosfery w ujęciu historycznym	465
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia świata roślinnego na Ziemi	471
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia zbiorowisk leśnych na Ziemi	472
Działalność antropogeniczna w pozostałych zbiorowiskach roślinnych na Ziemi	519
Wpływ człowieka na wymieranie i zmiany gatunków roślin na Ziemi	528
Antropogeniczne zagrożenia i przeobrażenia świata zwierzęcego na Ziemi	538
Główne zagrożenia dla świata zwierzęcego na Ziemi	538
Działania ochronne na rzecz ratowania zagrożonych gatunków zwierząt	556
Antropogeniczne przeobrażenia biosfery w morzach i oceanach – wybrane zagadnienia	560
Przeobrażanie biosfery przez człowieka – zagadnienia ogólne	564
Rola biosfery w obiegu zanieczyszczeń	578
Podsumowanie. Model antropogenicznych przekształceń biosfery	582
7. Antroposfera i antropopresja we współczesnym świecie	585
Antroposfera jako nowa przestrzeń środowiska przyrodniczego Ziemi	586
Charakterystyczne cechy, struktura i funkcjonowanie antroposfery	586
Współczesne środowisko dużego miasta jako przykład znacznie przeobrażonego wskutek antropopresji fragmentu przestrzeni antroposfery	591
Antropopresja jako zjawisko pozytywne w środowisku przyrodniczym Ziemi	633
Antropopresja jako globalny problem współczesności	636
Czy potrafi my radzić sobie z antropopresją negatywną?	639
Edukacja ekologiczna a ochrona środowiska	689
Podsumowanie. Model środowiska przyrodniczego Ziemi w warunkach antropopresji	691
Literatura	697
Indeks terminów	711
Indeks nazw geograficznych	731